

YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) İŞ KAZASI SAYILIR MI?¹

IS NOVEL CORONAVIRUS (COVID-19)
DEEMED AS WORK ACCIDENT?

Özkan BİLGİLİ*

ÖZ

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Vuhan kentinde 2019/Aralık ayı sonlarında ortaya çıktığı belirtilen yeni tip Koronavirüs (Covid-19) Dünya Sağlık Örgütü'nce pandemi olarak ilan edilmiştir. Yeni Koronavirüs (Covid-19) neredeyse tüm Dünya ülkelerini etkilemiştir. Çalışmamızda bu salgının iş kazası ve meslek hatallığı sayılıp sayılmayacağı üzerinde durulmuştur. İş kazası ve meslek hastalığı sigortası ülkemizde en cömert sosyal sigorta kolu olarak bilinmektedir. Yeni Koronavirüse (Covid-19) yakalanan sigortalılar açısından aynı cömert uygulamanın devam edip etmeyeceği ise merak konusudur. Belirtilen salgın hastalık kapsamında Covid-19 teşhisi konulan sigortalı iş kazasına uğramış ya da meslek hastalığına tutulmuş sayılacak mıdır? Hastalığın salgın niteliğinde olması sosyal güvenlik otoritesinin yaptığı gibi

ABSTRACT

Novel Coronavirus (Covid-19) which is said to have emerged in Wuhan, The People's Republic of China in late 2019, December has been declared as a pandemic by the World Health Organization. The Novel Coronavirus (Covid-19) has affected almost all countries of the world. This study focuses on whether this epidemic can be deemed as a work accident and occupational disease or not.

Work accident and occupational disease insurance is known to be the most generous social insurance branch in our country. It is a question whether the same generous application will continue for insurance holders infected by the Novel Coronavirus (Covid-19). Will the insurance holders diagnoses with Covid-19 within the scope of the specified epidemic be deemed to have had a work accident or occupational disease? Will this

* Doç.Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü, ozkan.bilgili@idu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-1700-1427.

Bilgili, Ö. (Ağustos 2021). Yeni Koronavirüs (Covid-19) İş Kazası Sayılır mı?, *Vergi Raporu*, 263, (225-240).

¹ Bu çalışma, İzmir Demokrasi Üniversitesi tarafından 20-22 Kasım 2020 tarihinde İzmir'de düzenlenen 3.Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresinde sunulan bildirinin gözden geçirilip genişletilmesi suretiyle hazırlanmıştır.

Makale Türü: Derleme Makalesi

M.G.T.: 23.05.2021 / M.K.T.: 29.07.2021

hastalık sigortası kapsamında mı değerlendirilecektir. Sigortalının 5510 sayılı Kanunun 13.maddesi birinci fıkrasında sayılan hal ve şartların birinde Covid-19 hastalığına yakalanması durumunda olayın iş kazası sayılması gerektiği söylenebilir. İşyerinin sağlık hizmet sunucusu olması durumunda ise Covid-19 hastalığına yakalanan sağlık çalışanı açısından olay meslek hastalığı olarak da değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yeni koronavirüs, iş kazası, meslek hastalığı, sigortalılık statüsü

JEL Sınıflandırma Kodları: I10, J28.

GİRİŞ

Yeni koronavirüs (covid-19) salgını ülke ekonomileri ve işgücü piyasaları üzerinde ağır etkiler yaratmıştır. Ekonomik durgunlukla birlikte işsizlikte hızla artmıştır. İşte kalanlar açısından ise sağlık hizmetlerine erişim önemli bir sorun olmaya başlamış, birçok ülkenin ulusal sağlık sistemi sorgulanmaya başlamıştır². Öte yandan, yeni koronavirüs (covid-19) bulaşıcı hastalığına yakalanan kapsamdaki sigortalılar açısından hastalığın iş kazası veya meslek hastalığı sayılıp sayılmayacağı önemli bir tartışma alanı olarak öne çıkmaktadır. Hastalığın iş kazası veya meslek hastalığı sayılması bu sigorta kolundan sağlanan sosyal sigorta haklarından yararlanmayı mümkün kılarken, hastalık sigortası kapsamında değerlendirilmesi sadece istirahat süresince ödenen geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi ile sınırlı bir hak sağlayacaktır.

Türk sosyal güvenlik mevzuatında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası 4/c kapsamındaki sigortalılar hakkında uygulanmazken (koşulları

disease be considered in the scope of sickness insurance due to the fact that this disease is a pandemic as the social security authority does?

It can be said that in case an insurance holder is infected from Covid-19, this case should be considered as a work accident according to situations and conditions mentioned in the first paragraph of Article 13 of the Law No. 5510. In case the workplace is a health service provider and if a health professional is infected from Covid-19 disease, this case can also be considered as an occupational disease.

Keywords: Novel coronavirus, work accident, occupational disease, insurance status

JEL Classification Codes: I10, J28.

var ise vazife malûlülüğü hükümleri uygulanır), 4/a ve 4/b kapsamındaki sigortalılar hakkında uygulanmaktadır. Dolayısıyla kapsamdaki sigortalılar açısından yeni koronavirüs (covid-19) bulaşıcı hastalığının iş kazası veya meslek hastalığı sayılıp sayılmaması yönünde yapılacak değerlendirmede 5510 sayılı Kanun³ ile konulan ölçüler dikkate alınacaktır. 6331 sayılı Kanun⁴ ile de iş kazası ve meslek hastalığı kavramlarına yer verilmiş olmakla birlikte çalışmamızda sosyal güvenlik mevzuatı sınırları içinde kalmıştır.

Yeni koronavirüs (covid-19) bulaşıcı hastalığının ülkemizde hızlı bir biçimde yayılması ve hastalıkla mücadelede sağlık çalışanlarının ön planda görülmesi, hastalığın özellikle sağlık çalışanları yönünden meslek hastalığı sayılması taleplerini artırmıştır. Bu konuda TBMM'ne kanun teklifleri de verilmiştir.

Çalışmamızda iş kazası ve meslek hastalığı kavramlarına açıklık getirilmiş, yeni koronavirüs (covid-19) bulaşıcı hastalığının iş kazası veya meslek hastalığı sayılıp sayılmaması yönünden

² Genco AYAZEN. "Sosyal Devletin Dünü, Bugünü ve Geleceği: Covid-19 Krizi Bağlamında Bir Değerlendirme". Sosyal Güvenlik Dünyası. Sayı 98. 2020. s.21-31.

³ 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi:10 Eylül 2020.

⁴ 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi:10 Eylül 2020.

Sosyal Güvenlik Kurumunun sağlık hak sahipliği ve sigorta vakaları itibarıyla konuya yaklaşımı ile benzer hastalıklarda yüksek yargının tutumu örnek yargı kararları ile incelenmiştir. Buradan hareketle de konu tartışılarak değerlendirilmesine yer verilmiştir.

1- GENEL OLARAK İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI

1.1- İş Kazası ve Meslek Hastalığı Kavramları

Geniş anlamda iş kazası, işçinin işiyle ilgili bir nedenden dolayı uğradığı kazayken, dar anlamda iş kazası ise zorunlu sosyal sigorta risklerinden birisidir⁵. Meslek hastalığı kavramı kural olarak, mesleki faaliyet sonucu uzun bir zaman dilimi içinde sağlığın bozulmasını anlatır. Burada sözkonusu olan hastalıklar, tıp biliminin verilerine göre, belirli kişi gruplarının yaptıkları işle diğer kişilerden çok daha yüksek derecede maruz bulundukları özel etkenlerin neden olduğu hastalıklardır⁶. Bu yönünden meslek hastalığı, iş kazasından ayrılmı olarak, bütünüyle mesleksi niteliktedir ve belirgin olarak bir meslek mensubu olmanın sonucudur⁷. Esasen iş kazası da sigortalının yaptığı işle ilgili olarak, işin yürütümü sırasında meydana gelen olayı ifade etmektedir. Ancak, ülkemiz sosyal güvenlik sisteminde olduğu üzere, yapılan işle ilgisi olmayan hal ve durumlarda meydana gelen olayların da iş kazası sayıldığı görülmektedir.

İş kazası dıştan gelen bir kuvvetle ve çoğu kez ani bir biçimde ortaya çıkarken, meslek hastalığı işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple

veya işin yürütüm şartlarına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. İş kazasının mesleki nitelikte bulunmayan olayları da kapsamına karşılık, meslek hastalığı tamamen yürütülen işle ilgili olayları kapsamaktadır. Meslek hastalıkları, işyerlerindeki faktörlerin etkisi ile meydana gelen hastalıkların ortak adıdır⁸. Ayrıca iş kazası ani bir hareket sonucu gerçekleşirken, meslek hastalığı zamanla ve tekrarlanan eylemler ile oluşmaktadır⁹.

Meslek hastalığı, iş kazasından farklı olarak bütünüyle mesleki niteliktedir. Yani iş kazasının, çalışılan işle ilgisi bulunması şart olmadığı halde, meslek hastalığının yapılan işin yürütümü sonucu ortaya çıkması zorunludur. Diğer bir anlatımla meslek hastalığı, belirli bir mesleğin (işin) ifası sonucu o mesleğin (işin) nitelik ve yürütüm şartlarının doğurduğu bir sakatlık veya hastalıktır¹⁰. İş kazası aniden veya çok kısa bir zaman aralığının içinde meydana gelen bir olay sonucu olduğu halde meslek hastalığı, işin nitelik ve yürütüm şartları sonucu ya da işyerinin durumu dolayısıyla yavaş yavaş ortaya çıkan sağlık bozulmasıdır

1.1.1-İş Kazasının Tanımı ve Unsurları

5510 sayılı Kanunda iş kazası tanımlanmamış olmakla birlikte, Kanunun 13.maddesi birinci fıkrasında hangi hal ve şartlarda meydana gelen olayların iş kazası sayılacağı ifade edilmiştir. Öteden beri 4/a kapsamındaki sigortalılar hakkında uygulanan iş kazası sigortası, 5510 sayılı Kanun ile birlikte ilk defa 4/b kapsamındaki sigortalılar hakkında da uygulanmaya başlanmıştır¹¹.

⁵ SSK. *Ulusal/Uluslararası Çalışma-Sosyal Güvenlik-Hukuk-Ekonomi Deyimleri Sözlüğü*. Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü. Ankara. 1992. Yayın No.538. s.686.

⁶ SSK.a.g.e.s.828-829.

⁷ Mustafa ÇENBERCİ. *Sosyal Sigortalar Kanunu Şerhi*. Olgaç Matbaası.Ankara.1985.s.123.

⁸ ÇSGB. *Meslek Hastalıkları Rehberi*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. Ankara.2011. s.11.

⁹ Özkan BİLGİLİ. *"Bağımsız Çalışan Sigortalılar Açısından İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası Uygulaması"*. içinde, Rukan Kutlu KORLU ve Gökhan DUMAN.(Editörler). Ekonomi ve Siyaset Üzerine Yazılar. Ekin Yayınevi. Bursa.2019. s.23-63.

¹⁰ A. Can TUNCAY ve Ömer EKMEKÇİ. *Sosyal Güvenlik Dersleri*.Beta Yayınları.İstanbul.2019.s.416-417.

¹¹ Özkan BİLGİLİ.agb.s.23-63.

Buna göre 5510 sayılı Kanunun 13.maddesi birinci fıkrasına göre iş kazası; “a) Sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada, b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle, c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda, d) Bu Kanunun 4.maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda ve e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaydır”¹².

Öte yandan 6331 sayılı Kanunun (3/g) maddesi hükmüne göre ise iş kazası, “işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hâle getiren olay”, olarak tarif edilmiştir. 6331 sayılı Kanundaki bu tarif, 5510 sayılı Kanuna göre daha dar olması ve aynı kavramın iki kanunda farklı şekilde tanımlanmasının çelişki yaratması sebebiyle isabetli bulunmamıştır¹³. Bu çalışmada iş kazası 5510 sayılı Kanun kapsamında ele alınmaktadır.

5510 sayılı Kanun kapsamında bir iş kazası vakasından söz edebilmek için başka bir söyleyişle herhangi bir kazanın iş kazası sayılabilmesi, yukarıda belirtilen hal ve şartların birisinde meydana gelmesinin yanı sıra diğer bazı unsurları da

birlikte taşınması gerekmektedir. Buna göre bir olayın iş kazası sayılabilmesi için; kazayı geçiren kişinin sigortalı olması, kaza sonucu bedence veya ruhça engelli hale gelmesi, kaza ile sonuç arasında uygun bir illiyet bağının bulunması, şartlarının bir arada bulunması ile birlikte, olayın 5510 sayılı Kanunun 13.maddesinde sayılan hallerden birinde meydana gelmesi gerekmektedir¹⁴.

Bunlardan *birincisi*, kazaya uğrayanın 5510 sayılı Kanun kapsamında hakkında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanan bir sigortalı sayılmasıdır¹⁵. Şu halde, iş kazası ve meslek hastalığı sigortası bakımından sigortalının 4/a ve 4/b statüsünde sigortalı sayılması gerekmektedir. Zira, 4/c kapsamındaki sigortalılar hakkında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanmaz. Gerçekten de, “5510 sayılı Kanunun iş kazası ve meslek hastalığı sigortası dahil kısa vadeli sigorta kollarına ilişkin hükümleri Kanunun 4.maddesi birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanlara bu kapsamda oldukları sürece uygulanmayacaktır.”(5510/4-6 md)

İkincisi, sigortalının 5510 sayılı Kanunun 13.maddesinde sayılan hal ve durumlardan birinde kazaya uğramış olmasıdır. Kaza sigortalının özel hayat alanı içerisinde değil de işverenin otoritesi altında meydana gelmiş olmalıdır¹⁶. Kaza dıştan gelen bir etkenle ve ani bir şekilde meydana gelince iş kazası sayılmaktadır. Başka bir deyişle, sigortalı ani veya oldukça kısa süren bir zaman dilimi içinde ortaya çıkan bir kaza olayı sonucu zarara uğramış ise iş kazası sayılmakta-

¹² Aslı YILMAZ. “Sosyal Güvenlik Hukukunda İş Kazası Kavramı: Kıta Avrupası Ve Anglosakson Hukuk İstemlerinden Birer Örnek İle Türk Hukuku Karşılaştırması”. Sosyal Güvence Dergisi. Sayı 11.2017. s.107-127; Ali Nazım SÖZER. *Türk Sosyal Sigortalar Hukuku*. Beta Yayınları.İstanbul.2019.s.340-351; Ali GÜZEL ve diğerleri. *Sosyal Güvenlik Hukuku*. Beta Yayınları. İstanbul.2020.s.365-374; A. Can TUNCAY ve Ömer EKMEKÇİ. *age*.s.399-410.

¹³ Ali GÜZEL ve diğerleri. *age*.s.360-361.

¹⁴ 2016/21 sayılı SGK Genelgesi. (www.sgk.gov.tr).Erişim tarihi:12 Eylül 2020.

¹⁵ Ali GÜZEL ve diğerleri. *age*.s.362-365; A. Can TUNCAY ve Ömer EKMEKÇİ. *age*.s.393-394.

¹⁶ A. Can TUNCAY ve Ömer EKMEKÇİ. *age*.s.394

dır¹⁷. Kimi yazarlar dıştan gelen etkenin sigortalı tarafından istenmemesini bir diğer şart olarak ararken¹⁸, bazı yazarlar dış etkenin sigortalı tarafından istenmesinin sonuca etkili olmadığını, kanunda sayılan hal ve şartlarda meydana gelmesinin olayın iş kazası sayılması için yeterli olduğunu ifade etmektedir¹⁹.

Üçüncüsü, sigortalının uğradığı kaza sonucu hemen ya da sonradan bedence veya ruhça engelli hale gelmiş olması, zarara uğraması gerekmektedir²⁰. Bedeni zarar ya geçici iş göremezlik ya kalıcı iş göremezlik ya da ölüm olarak ortaya çıkabilir. Ruhi zarar ise, kişinin bedenlen sağlığı ve iş görebilecek güçte olmasına karşın, kaza sonucu psikolojik bozukluklar göstermesi sebebiyle kendisi veya çevresi için tehlike arz eder bir duruma gelmesidir²¹. Dördüncüsü de kaza olayı ile sigortalının uğradığı zarar arasında uygun nedensellik bağı bulunmalıdır. Olayların normal akışına ve genel hayat tecrübelerine göre, zararlı neticeyi ortaya çıkarmaya elverişli sebep, uygun illiyetin varlığını gösterir²².

1.1.2-Meslek Hastalığının Tanımı ve Unsurları

5510 sayılı Kanunun 14.maddesi birinci fıkrasına göre meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir. 6331 sayılı Ka-

nunun 3/l maddesine göre ise meslek hastalığı, mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık olarak tarif edilmiştir. Bu çalışmada meslek hastalığı 5510 sayılı Kanun kapsamında ele alınmaktadır.

Meslek hastalığı özünde bir hastalıktır. Ancak, bir hastalık veya engellilik halinin meslek hastalığı sayılabilmesi için; hastalığa tutulan kişinin kapsamdaki sigortalı sayılması, hastalık veya engellilik halinin yürütülen işin sonucu olarak ortaya çıkması, sigortalının hastalanması ya da bedence veya ruhça bir engelli hale gelmesi, hastalığın Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliğinde²³ yer alması ve Yönetmelikte belirtilen süre içinde meydana çıkması, meslek hastalığının Kurum Sağlık Kurulunca tespit edilmesi, unsurlarının bir arada gerçekleşmesi gerekmektedir²⁴. 4/a ve 4/b kapsamında sigortalı sayılanlar hakkında meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanırken yukarıda da açıklandığı üzere 4/c kapsamında sigortalılar hakkında tüm kısa vadeli sigorta hükümleri uygulanmamaktadır. Dolayısıyla memur bir çalışanın meslek hastalığına tutulmasından söz edilemeyecektir. Bunlar hakkında koşulları var ise 5510 sayılı Kanunun 47.maddesinde yer verilen vazife malüllüğü hükümleri uygulanacaktır²⁵.

Meslek hastalığında sigortalı mesleki bir dış etkene işin niteliği gereği sürekli olarak maruz kalmaktadır. Yani hastalık doğuran işin sürekli

¹⁷ Ali GÜZEL ve diğerleri.age.s.365-366.

¹⁸ A. Can TUNCAY ve Ömer EKMEKÇİ.age.s.395-397.

¹⁹ Ali GÜZEL ve diğerleri.age.s.366.

²⁰ Atanur KARAAHMETOĞLU. "Sosyal Güvenlik Hukuku Açısından İş Kazası Sayılan Haller", İş ve Hayat. Sayı 12.2020.s.67-88.

²¹ Ali Nazım SÖZER.age.s.352-353.

²² Müjdat ŞAKAR. *Sosyal Sigortalar Uygulaması*. Beta Yayınları. İstanbul. 2017. s.199.

²³ Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi:15 Eylül 2020.

²⁴ 2016/21 sayılı SGK Genelgesi.(www.sgk.gov.tr). Erişim tarihi:12 Eylül 2020; Ali GÜVENCİN ve Halil İbrahim MİL. "İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasının Meslek Hastalığı Boyutunun Analizi". Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 27/3. 2016. s.84-100.

²⁵ Ali Nazım SÖZER.age.s.299-319.

olarak yapılmış olması gerekmektedir. Bir meslek hastalığının doğumu için gerekli olan asgari tekrarlama süresi, üstlenilen işe ve etkene göre değişmektedir. İşin yürütüm şartları da meslek hastalığına neden olmaktadır²⁶. Örneğin; kömür madenlerinde çalışan sigortalıların tutuldukları “Pnömonyoz” ve “Antrekozis”, mermer ocakları veya kot taşılama işyerlerinde çalışanların tutuldukları “Silikozis”, tütün işletmelerinde çalışan sigortalıların yakalandıkları “Tabakozis” gibi hastalıklar, işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple meydana gelen tipik meslek hastalıklarından olduğu gibi, sıtma ile mücadele işlerinde çalışan sigortalıların bataklikların kurutulması işinde çalıştıkları sırada yakalandıkları “Sıtma” hastalığı veya hayvanlarla ilgili işte çalışanların yakalandıkları “Şarbon” hastalığı, vb. hastalıklar da, işin yürütüm şartları yüzünden meydana gelen, meslek hastalıklarından sayılmaktadır²⁷.

Sigortalının çalıştığı işten dolayı meslek hastalığına tutulduğunun; “a) Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucuları tarafından usûlüne uygun olarak düzenlenen sağlık kurulu raporu ve dayanağı tıbbî belgelerin incelenmesi, b) Kurumca gerekli görüldüğü hallerde, işyerindeki çalışma şartlarını ve buna bağlı tıbbî sonuçlarını ortaya koyan denetim raporları ve gerekli diğer belgelerin incelenmesi, sonucu Kurum Sağlık Kurulu tarafından tespit edilmesi zorunludur.”(5510/14-2 md)

“Meslek hastalığı sigortalının işten ayrıldığı tarihten sonra meydana çıkmış ve sigortalının çalıştığı işten kaynaklanmış ise, eski işinden fiilen ayrılmasıyla hastalığın meydana çıkması arasında bu hastalık için Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönet-

meliğinde belirtilen süreden daha uzun bir sürenin geçmemiş olması şartı aranacaktır. Herhangi bir meslek hastalığının klinik ve laboratuvar bulguları ile belirlendiği ve meslek hastalığına yol açan etkenin işyerindeki inceleme sonunda tespit edildiği hallerde, meslek hastalıkları listesindeki yükümlülük süresi aşılmış olsa bile, söz konusu hastalık Kurumun veya ilgilinin başvurusu üzerine Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunun onayı ile meslek hastalığı sayılacaktır.”(5510/14-3 md)

“Yukarıda sözü edilen Yönetmelikte belirlenmiş hastalıklar dışında herhangi bir hastalığın meslek hastalığı sayılıp sayılmaması hususunda çıkabilecek uyuşmazlıklar, Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca karara bağlanır.” (5510/14-6 md; SSİY/36-5 md) Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulu kararlarına karşı ise yargı yoluna başvurulabilecektir. Geçmiş dönemde 506 sayılı Kanunun mülga 11.maddesinin aynı yöndeki hükmüne istinaden, 28/06/1976 tarih ve 6/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında anılan kurul kararlarına karşı yargı yoluna başvurulabileceği ve yargıcın bu kararla bağlı olmadığı yolunda içtihat oluşmuştur²⁸.

1.2- İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasından Sağlanan Yardımlar

“5510 sayılı Kanunun 4.maddesi birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalının, iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalan ve iş göremezliğine neden olan rahatsızlıklar, hastalık halidir.”(5510/15-1 md) Hastalık sigortasından sağlanan yardım ise sadece geçici iş göremezlik ödeneği verilmesidir. O da sadece 4/a statüsündeki sigortalılara ödenmektedir. 4/c kapsamındaki ile 4/b kapsamındaki sigortalılar hakkında hastalık sigortası hükümleri uygulanmamaktadır²⁹.

²⁶ Ali Nazım SÖZER. age.s.358-359.

²⁷ 2016/21 sayılı SGK Genelgesi.(www.sgg.gov.tr).Erişim tarihi:12 Eylül 2020.

²⁸ SSK.age.s.829.

²⁹ Sevgi ÜVEDİ. “İş Kazası ve Meslek Hastalığı Hangi Sigortalılar İçin Uygulanır”. (<https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=27810&arananKey=i%5C%9F%20kazas%C4%B1%20ve%20meslek%20hastal%C4%B1%C4%9F%C4%B1>). Erişim tarihi:01 Kasım 2020.

İş kazası ve meslek hastalığı sigortasından sağlanan yardımlar aşağıda görüleceği üzere hastalık sigortasına göre hem daha fazla hem de bu yardımlardan sadece 4/a kapsamındakiler değil 4/b kapsamındaki sigortalılar da yararlanabilmektedir. Dahası bu sigorta kolundan sağlanan yardımlardan istifade edebilmek için herhangi bir staj (bekleme) süresi bulunmamaktadır. Dolayısıyla uğranılan kaza ya da yakalanılan hastalığın hastalık sigortası kapsamında değil de işe kazası ve meslek hastalığı sigortası kapsamında değerlendirilmesi, sigortalılar ve hak sahiplerinin lehine sonuçlar doğuracaktır.

5510 sayılı Kanunun 16.maddesi birinci fıkrasına göre kapsamdaki sigortalılar için iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından sağlanan sosyal sigorta hakları şunlardır: a) Sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi, b) Sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanması, c) İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının hak sahiplerine gelir bağlanması, d) Gelir bağlanmış olan kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi, e) İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı için cenaze ödeneği verilmesi³⁰. Bu sigorta kolundan sağlanan yardımlar sadece parasal yardımlardır. İş kazasına uğrayan ya da meslek hastalığına tutulan sigortalıların ihtiyaç duydukları sağlık yardımları ise bu sigorta kolundan değil genel sağlık sigortasından karşılanmaktadır. Çalışma sınırları içerisinde bu yardımlar üzerinde

ayrı ayrı durulmayacaktır.

2- YENİ KORONAVİRÜSÜN (COVID-19) İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1-Bulaşıcı Bir Hastalık Olarak Yeni Koronavirüs

Yeni koronavirüs hastalığı (covid-19), SARS-CoV-2 virüsünün neden olduğu bir bulaşıcı solunum yolu hastalığıdır. En çok karşılaşılan belirtileri ateş, öksürük ve nefes darlığıdır. Şiddetli olgularda zatürre, ağır solunum yetmezliği, böbrek yetmezliği ve ölüm gelişebilmektedir. Hasta bireylerin öksürmeleri aksırmaları ile ortama saçılan damlacıkların solunması ile bulaşır. Hastaların solunum parçacıkları ile kirlenmiş yüzeylere dokunulduktan sonra ellerin yıkanmadan yüz, göz, burun veya ağıza götürülmesi ile de virüs alınabilir³¹. Yeni koronavirüs (covid-19) semptomları maruziyetten 2 gün veya 14 gün sonra ortaya çıkabilir³².

2019/Aralık ayından bu yana Dünya üzerinden hızla yayılan yeni koronavirüs (covid-19) salgını, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11/03/2020 tarihinde küresel salgın (pandemi) olarak ilan edilmiştir.

Yeni koronavirüsün ülkemizde de bulaşıcı hastalık olduğu kabul edilmektedir. Nitekim bu hastalıkla mücadelede 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununda yer alan tedbirler uygulanmaktadır³³. Gerçekten de 1930 tarihli ve 1593 sayılı

³⁰ Özgür OĞUZ. "İş Kazası ve Meslek Hastalığında Sigortalıya Sağlanan Yardımlar".Emek ve Toplum.Sayı.18.2018.s.317-332: Nergis ŞİMŞEK. *İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası*. <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=27871&arananKey=i%C5%9F%20kazas%C4%B1%20ve%20meslek%20hastal%C4%B1%C4%9F%C4%B1>. Erişim tarihi:01 Kasım 2020; Reşat MERTTİR. *İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasından Sağlanan Parasal Haklar*. <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=20485&arananKey=i%C5%9F%20kazas%C4%B1%20ve%20meslek%20hastal%C4%B1%C4%9F%C4%B1>, Erişim tarihi:01/11/2020.

³¹ Sağlık Bakanlığı.Covid-19 Nedir?. (<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>). Erişim tarihi:0 Kasım 2020.

³² Ege Üniversitesi.Covid-19 İçin İşyeri Hazırlama Rehberi. (https://med.ege.edu.tr/files/med/icerik/covid-https://med.ege.edu.tr/files/med/icerik/covid-19_icin_isyeri_hazirlama_rehberi.pdf). Erişim tarihi:04 Kasım 2020.

³³ Asiye ŞAHİN EMİR.(2020).İşçinin Yakalandığı Bulaşıcı Hastalığın 5510 Sayılı Kanun Anlamında İş Kazası Olup Olmadığının Değerlendirilmesi-Domuz Gribi (H1N1) ve Koronavirüs (Covid-19) Özelinde Bir Değerlendirme-. Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi. Sayı 66, s.547-592.

Kanunun 57-96.maddelerinde bulaşıcı hastalıklarla mücadele tedbirlerine yer verilmiştir. Bulaşıcı hastalık 1593 sayılı Kanunda tarif edilmemiş olmakla birlikte, Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliğinin³⁴ 4/1-c maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre bulaşıcı hastalık; enfekte olmuş bir kişi ile doğrudan temas yoluyla veya bir vektör, hayvan, ürün veya çevreye maruz kalma gibi dolaylı yollardan veya bulaşıcı madde ile kirlenmiş olan sıvı alışverişi yolu ile insandan insana bulaşan, bir mikroorganizma veya onun toksik ürünlerine bağlı olarak ortaya çıkan hastalıktır. Bu Yönetmelik eki "EK1-Bildirim Esas Bulaşıcı Hastalıklar Listesine" yer verilmiştir. Ağır akut solunum yetmezliği sendromu (SARS), HIV enfeksiyonu/AIDS, Tüberküloz, şarbon bunlardan bazılarıdır. Yeni koronavirüs (covid-19) hastalığı da 01/03/2020 tarihinden geçerli olmak üzere bu listeye eklenmiştir.

2.2- İdarenin (SGK) Konuya Yaklaşımı

2.2.1- Sağlık Hak Sahipliği Açısından

Ülkemizdeki sosyal güvenlik otoritesi olan Sosyal Güvenlik Kurumunun (SGK) konuya yaklaşımı, kapsamdaki sigortalıların maruz kaldıkları söz konusu salgının sağlık hak sahipliği açısından hastalık kapsamında olduğu yönündedir. Sosyal Güvenlik Kurumunun covid-19 salgınının bulaşıcı olmasını dikkate alarak bu sonuca ulaştığı anlaşılmaktadır. Yapılan bu değerlendirmede 5510 sayılı Kanunun 13.maddesi birinci fıkrasında sayılan hal ve şartlar üzerinde durulmadığı, sağlık hizmet sunucularında çalışan sağlık çalışanları açısından ise 5510 sayılı Kanunun 14.maddesi birinci fıkrasının göz önünde bulundurulmadığı söylenebilir. Yani iş kazası veya meslek hastalığı sigortası bağlamında konunun değerlendirilmediğini, bunun da anlaşılabilir bir durum olduğunu

söyleyebiliriz.

Esasen SGK, doğrudan "yeni koronavirüs iş kazası veya meslek hastalığı sayılmaz" şeklinde bir görüş de açıklamıyor. Kurum, işveren ya da diğer ilgililerin yeni koronavirüs sebebiyle iş kazası ya da meslek hastalığı bildirimini yapılmasını da engellememektedir. Sosyal Güvenlik Kurumunun konuya ilişkin 2020/12 sayılı Genelgesinde, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 15. Maddesinde, "4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalının, iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalan ve iş göremezliğine neden olan rahatsızlıklar, hastalık halidir." hükmü hatırlatılarak, "*Buna göre; COVID-19 virüsünün bulaşıcı bir hastalık olduğu dikkate alındığında, söz konusu salgına maruz kalan ve sağlık hizmet sunucularına müracaat eden sigortalılara hastalık kapsamında provizyon alınması gerekmektedir.*" denilmiştir³⁵. Yani sigortalının sağlık hak sahipliği ya da sağlık mütehaklığı sorgulanırken hastalık vakası olarak girişinin yapılması istenmektedir.

Kurum bu düzenlemesi ile yeni koronavirüs hastalığı teşhisi konulan kişiler için ya da salgına maruz kalarak Kurumla sözleşmeli sağlık hizmet sunucularına müracaat eden sigortalılar için hastalık kapsamında sağlık hak sahipliğinin sorgulanmasını, sağlık tesislerine girişlerinin başlangıçta hastalık kapsamında yapılmasını istemektedir. Bunu yaparak, herhangi bir inceleme ve soruşturma yapılmadan, sağlık hizmet sunucularının iş kazası ya da meslek hastalığı olarak provizyon alması halinde, daha başlangıçta karmaşaya ve hukuki anlaşmazlıklara sebep olumasını engellemeye çalışmaktadır. Zira sigortalıların maruz kaldığı yeni koronavirüs hastalığı, yapılacak inceleme ve soruşturmalar sonucunda idari aşamada yani Kurum tarafından iş kazası

³⁴ Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliği. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi:01 Kasım 2020.

³⁵ 2020/12 sayılı SGK Genelgesi.(www.sgk.gov.tr).Erişim tarihi:13 Eylül 2020.

veya meslek hastalığı sayılabileceği gibi yargı kararları ile yapılan tespitleri de Kurumun dikkate alacağı tartışmasıdır.

Bu yaklaşımın, sağlık hizmetlerine erişim açısından kendi içinde bazı riskleri barındırdığı düşünülebilir. Şöyle ki, yeni koronavirüs hastalığına maruz kalıp sağlık hizmet sunucusuna başvuran sigortalı için hastalık kapsamında provizyon alınması durumunda, başvuru tarihinden geriye doğru bir yıl içinde en az otuz genel sağlık sigortası gün sayısı var ise SGK Medula³⁶ sisteminin provizyon vereceği, aksi halde veremeyeceğinden söz edilebilir. İş kazası veya meslek hastalığı kapsamında sağlık hak sahipliği sorgulaması durumunda ise otuz genel sağlık sigortası gün sayısı olup olmadığına bakılmaksızın sistemin provizyon vermesinin sağlık hizmetine erişimi de kolaylaştıracağı düşünülebilir.

Ancak bu endişenin yersiz olduğunu söyleyebiliriz. Şöyle ki, 5510 sayılı Kanunun 67.maddesine göre; *iş kazası ve meslek hastalığı halleri ile bildirim zorunlu bulaşıcı hastalık hallerinde* Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinden yararlanılabilmesi için, otuz genel sağlık sigortası gün sayısının olması ve 4/b kapsamındaki sigortalıların buna ek olarak altmış günden fazla prim borçlarının bulunmaması şartları aranmaktadır. Yeni koronavirüs (covid-19) hastalığı, 01/03/2020 tarihinden geçerli olmak üzere Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliğinin eki "EK 1-Bildirimi Zorunlu Bulaşıcı Hastalıklar Listesine" 81.hastalık olarak ilave edilmiştir. Şu halde, bildirim zorunlu bulaşıcı hastalık olarak yeni koronavirüs (covid-19) için hastalık olarak provizyon alınması durumunda kapsamdaki sigortalılar en az otuz genel sağlık sigortası gün sayıları bulunmuyor diye mağdur edilmemiş olacaklardır.

2.2.2- Sigorta Vakası Açısından

Yukarıda da işaret edildiği üzere, yeni koronavirüs bulaşıcı hastalığına maruz kalan 4/a ya da 4/b kapsamındaki sigortalılar sağlık hizmet sunucularına müracaat ettiklerinde, sağlık hak sahipliği açısından hastalık kapsamında provizyon alınmakta ve sağlık hizmetlerinden yararlandırılmaktadır. Yapılan provizyon işlemi, işveren ya da sigortalı tarafından bir sigorta vakası bildirim işlemi değildir.

Yeni koronavirüs bulaşıcı hastalığına maruz kaldığı anlaşılan sigortalının Kuruma işveren ya da sigortalının kendisi tarafından iş kazası veya meslek hastalığı olarak bildirilmesi de mümkündür. İşverenin, 4/a kapsamındaki bir sigortalı için iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi ile Kuruma bildirimde bulunmamış olması sigortalı ya da hak sahiplerinin başvuru yapmasına da engel değildir. Yapılan başvuruları ise Kurum değerlendirecek ve olayın iş kazası veya meslek hastalığı olup olmadığına karar verecektir. Şüphesiz Kurum bu değerlendirmesini 5510 sayılı Kanunun 13 ve 14. maddesindeki koşulları dikkate alarak yapacaktır.

Kurum değerlendirmelerini iş kazası bildirimleri açısından, kısa vadeli sigortalar servisi, iş kazası tespit komisyonu veya denetim elemanları vasıtasıyla yapar. Meslek hastalığı bildirimlerini ise Kurum Sağlık Kurulları kanalı ile sonuçlandırır. Kurum Sağlık Kurullarını kabul etmediği veya yeni koronavirüs bulaşıcı hastalığında olduğu gibi meslek hastalıkları listesinde yer verilmemiş hastalıkların meslek hastalığı sayılıp sayılmayacağına Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca karar verilir. Dahası, Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca verilen kararlar da kesin olmayıp yargı kararı ile de uyumsuzluk sonuçlandırılabilir.

İşyeri hekimi olarak çalışan 4/a statüsündeki sigortalının 02/04/2020 günü yakalandığı yeni koronavirüs bulaşıcı hastalığı sonucu ölümü üye-

³⁶ Medula sistemi, Medikal+Ulak kelimelerinin birleştirilmesinden oluşturulmuştur ve sağlık ağı anlamına gelmektedir. Medula, GSS ile sağlık tesisleri arasında, sağlık tesislerinin iç süreçlerine müdahale etmeksizin fatura bilgisini elektronik olarak toplamak, hizmetlerin ödemesini gerçekleştirmek için oluşturulmuş bütünlük sistemidir.

rine, 05/05/2020 günü Kuruma yapılan başvuru ile yeni koronavirüs bulaşıcı hastalığının meslek hastalığı sayılması ve hak sahiplerine ölüm geliri bağlanması istenmiştir. Kurum Sağlık Kurulunun, “Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği mesleki bulaşıcı hastalıklar listesinde Covid-19 bulunmadığından, ... Ölümün meslek hastalığına bağlı olmadığına” karar verdiği 11/11/2020 günü ilgililere bildirilmiştir. Kurumun başlangıçta olayı meslek hastalığı saymaması üzerine 07/12/2020 günü itiraz edilmiştir. Nihayetinde, Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunun 31/03/2021 tarih ve 2021/5672 sayılı kararında, “... işyeri hekimi olarak çalışan sigortalının Covid-19 hastalığına yakalanmadan önceki bir aylık süreçte yoğun şekilde eğitim faaliyetleri yürüttüğü, çok sayıda kişiden oluşan topluluklar ile bir arada bulunduğu, evde birlikte yaşadığı kişilerin Covid-19 tanısını sigortalıların vefatından sonra aldıkları görüldüğünden, sigortalının vefatına neden olan Covid-19 hastalığının yaptığı işin yürütüm koşulları yüzünden olduğuna, ölümünün de mesleki covid-19 hastalığına bağlı olarak geliştiğine oy birliği ile karar verildi.”denilmiştir.

Görüldüğü üzere, yeni koronavirüs bulaşıcı hastalığına maruz kalan sigortalı için sağlık hizmet sunucusunda “iş kazası” veya “meslek hastalığı” olarak provizyon alınmamış, işverence Kuruma “iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi” ile e-sigorta üzerinden ya da manuel olarak bildirim yapılmamış olsa bile olay Kurum tarafından sonradan yapılan başvurular üzerine değerlendirilmeye tabi tutulmaktadır. Dahası, yeni koronavirüs hastalığına

Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği ekinde yer alan meslek hastalıkları listesinde yer verilmemiş olsa bile, işyeri hekimi sigortalının yakalandığı covid-19 bulaşıcı hastalığı Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca meslek hastalığı sayılmıştır.

2.3- Yüksek Yargının Benzer Konulardaki Tutumu

Yargının ilk bakışta tartışmalı görülebilecek olayları ya da başlangıçta SGK’nin iş kazası saymadığı kaza veya hastalıkları iş kazası saydığı görülmektedir. Özellikle işyerinde meydana gelen bir olay meslek hastalığı olarak nitelendirilemediğinde iş kazası sayılabilmektedir³⁷. Örneğin, tarım işçisi olarak çalışan işçinin tarlada çalışırken kene ile bulaşan Kırım Kongo hastalığına yakalanarak ölmesi iş kazası olarak kabul edilmiştir³⁸. İşçinin gürültülü bir işyerinde çalışırken dahi olsa bir cisim çarpması sonucu sağır olması durumu meslek hastalığı olarak değerlendirilmelidir. Sağırılık uzun süre işyerinde gürültüye maruz kalma sonucunda meydana gelmişse meslek hastalığı sayılacaktır³⁹.

Yargıtay kararlarında sigortalının işyerinde intihar etmesi bile iş kazası olarak kabul edilmektedir⁴⁰. Yargıtay eski kararlarında işyerinde kalp krizi sonucu ölümleri iş kazası saymazken, daha yeni tarihli kararlarında krizin sırf işyerinde geçirilmesinin iş kazası sayılması için yeterli olduğunu kabul etmeye başlamıştır⁴¹. Sosyal Güvenlik Kurumu sigortalının işyerinde kalp krizi sonucu ölümünü daha önce iş kazası saymazken⁴², yük-

³⁷ Asiye ŞAHİN EMİR.agm.s.547-592.

³⁸ Yargıtay 21.Hukuk Dairesinin 13/05/2014 tarihli, 6372/10626 sayılı kararı; Ali Nazım SÖZER. “Sosyal Sigortalının Genel Hükümleri Ve Türleri Açısından Yargıtay’ın 2014 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi”. Yargıtayın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2014. İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Derneği. 2016. s.385-401.

³⁹ Asiye ŞAHİN EMİR.agm.s.547-592.

⁴⁰ Ali GÜZEL ve diğerleri.age.s.366.

⁴¹ A. Can TUNCAY ve Ömer EKMEKÇİ.age.s.404-405.

⁴² 2011/50 sayılı SGK Genelgesi. (www.sgk.gov.tr).Erişim tarihi:13 Eylül 2020.

sek yargının istikrar kazanan yeni tarihli kararlarına uygun olarak artık işyerinde kalp krizi sonucu ölümleri iş kazası saymaya başlamıştır⁴³.

Salgın bir hastalığın kaza niteliği ilk kez uyumsuzluk konusu olmamıştır. Daha önce Yargıtay'a intikal eden, covid-19 kadar olmasa da yine hızla yayılan, ancak onun kadar ölümcül etki doğurmayan "Domuz Gribi-H1N1" sebepli ölüm olayı da bu bağlamda değerlendirmeye tabi tutulmuştur⁴⁴. Yargıtay domuz gribi sebebiyle sigortalının ölümünü iş kazası saymıştır. Karar özetle şu şekildedir: *"Somut olayda, tır şoförü olan davacı murisinin 26.11.2009 tarihinde davalı işveren tarafından Ukrayna'ya sefere gönderildiği, 11.12.2009 tarihinde Türkiye'ye giriş yaptığı, Adli Tıp Kurumu raporunda, H1N1 virüsünün kuluçka süresinin 1-4 gün arasında değiştiği, murisin 13.12.2009 tarihli hastaneye başvurusunda belirttiği şikayetlerin hastalığın başlangıç belirtileri olduğu takdirde hastalığın bulaşmasının bu tarihten 1-4 gün öncesinde gerçekleşmiş olacağına bildirildiği, buna göre davacı murisinin, işveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle Ukrayna'ya yapılan sefer sırasında bulaştığı yukarıda belirtilen rapor kapsamında anlaşılan H1N1 virüsüne bağlı olarak, daha sonra meydana gelen ölümünün iş kazası olarak kabul edilmesi gerektiği açıktır."*⁴⁵ Aynı kararında Yargıtay, "iş kazası ani bir olay şeklinde ortaya çıkıp, buna bağlı olarak zarar derhal gerçekleşebileceği gibi, gazdan zehirlenme olayında olduğu şekilde etkileri daha sonrada ortaya çıkabilir" demiştir.

Görüldüğü üzere Yargıtay olayın tek başına kaza ya da bulaşıcı hastalık olması üzerinde durmamakta, sigortalıyı bendence veya ruhça hemen ya da sonradan engelli hale getiren olayın

sosyal güvenlik mevzuatına göre iş kazası sayılması gereken hal ve şartlarda meydana gelip gelmediğini tespit etmek suretiyle sonuca gitmekte ve buna göre iş kazası olup olmadığına hükmetmektedir. Aynı şekilde, işin yürütüm şartlarından ötürü tekrarlanan bir sebeple ortaya çıkan hastalılarını da meslek hastalığı saymaktadır.

3.4- Yeni Koronavirüs İş Kazası veya Meslek Hastalığı Sayılır Mı?

Yargıtayın konuya yaklaşımının yeni koronavirüs (covid-19) bağlamında da benzer nitelikte olması beklenebilir. Yukarıdaki yargı kararından hareket edildiğinde yeni koronavirüsün de kaza sayılabilmesi mümkün görünmekle birlikte kendiliğinden iş kazası olarak nitelendirilmesine yetmeyecektir. Yeni koronavirüsün iş kazası olarak görülebilmesi için 5510 sayılı Kanunun 13.maddesinde yer alan beş durumdan en az birine uygun koşullarda bulaşmış olması aranacaktır. Oldukça hızlı yayıldığı bilinen virüsün 5510 sayılı Kanunda aranan hal ve şartlarda bulaştığının tespiti ise oldukça güç görünmektedir⁴⁶.

Bu durumda sigortalının yeni koronavirüs bulaşıcı hastalığına yakalanmasının iş kazası olarak kabul edilip edilmeyeceğine dair önemli bir nokta da virüsün sigortalıya ne zaman ve nerede bulaştığının tespiti. Diğer önemli bir husus da virüs ile ortaya çıkan zarar arasında uygun nedensellik bağının bulunmasıdır. Yeni koronavirüsün kuluçka süresinin uzunluğu ve pandemi niteliğinde olması virüsün kimden, nerede ve ne zaman bulaştığının tespitini de güçleştirmektedir. Zira virüs sigortalıya işyerinde iş arkadaşlarından bulaşacağı gibi iş dışında ailesi veya sosyal çevresinden de bulaşabilir⁴⁷. Bütün bu zorluklarına rağmen

⁴³ 2016/21 sayılı SGK Genelgesi. (www.sgk.gov.tr).Erişim tarihi:12 Eylül 2020.

⁴⁴ Levent AKIN. "Covid-19'un İş İlişkilerine Olası Etkileri". Çimento İşveren, Sayı 3.2020. s.16-71.

⁴⁵ Y.21.HD. 15/04/2019. E.2018/5018. K.2019/2931. Çalışma ve Toplum. Sayı 64. 2020. s.521-524.

⁴⁶ Levent AKIN. agm. s.16-71.

⁴⁷ Asiye ŞAHİN EMİR. agm. s. 547-592.

5510 sayılı Kanunda aranan hal ve şartlarda hastalığa yakalandığının tespiti halinde olayın iş kazası olduğu söylenebilecektir⁴⁸.

Sağlık çalışanlarının maruz kaldığı yeni koronavirüs bulaşıcı hastalığı da 5510 sayılı Kanunda sayılan hal ve şartlarda bulaştığının tespiti halinde de olay iş kazası sayılabilir. Ancak, sağlık çalışanlarının yaptıkları işin niteliği gereği bu hastalığa yakalanma ihtimallerinin yüksekliği de dikkate alındığında, her somut olayda kişinin mesleki çalışma öyküsünün yanısıra aile ve yakın çevresinde covid-19 vakasının olup olmadığı öyküsü önem kazanmaktadır. Ancak hastalık sağlık çalışanları için kural olarak iş kazası sayılmalıdır⁴⁹. Dünyada birçok ülke ise sağlık çalışanlarının yakalandığı covid-19 bulaşıcı hastalığını meslek hastalığı saymıştır. Sağlık çalışanları dışında kalan sigortalılar açısından covid-19 hastalığının “işyerinde tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden” ortaya çıkmasının mümkün olmadığı söylenebilir. Örneğin çimento fabrikasında çalışan bir işçinin yakalandığı covid-19 hastalığı ile yaptığı iş arasında uygun nedensellik bağının kurulabilmesi imkansızdır⁵⁰.

Öte yandan sağlık çalışanı ayrımına girilmeden yeni koronavirüsü ile enfekte olan işçilerin durumu meslek hastalığı değil fakat iş kazası kapsamında değerlendirilmesi, hastalığın “iş kazası” veya “meslek hastalığı” olarak kabul edilmesinin, aslında yararlanmaya ilişkin haklar konusunda bir fark yaratmadığı, iş kazası ile meslek hastalığının örtüştüğü durumlarda, işçi açısından takip etmesi daha kolay bir prosedür olduğu için

nihai olarak iş kazasına öncelik vermenin yararlı olacağı ileri sürülmektedir⁵¹. Belirtelim ki, Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği ekinde yer alan meslek hastalıkları listesinde yeni koronavirüse (covid-19) yer verilmemiştir. Hastalığın listede bulunmaması, koşulları var ise Sosyal Sigortalar Yüksek Sağlık Kurulu Kararı ile veya yargı kararı ile meslek hastalığı sayılmasına engel değildir. Nitekim, yukarıda işaret edildiği üzere Sosyal Sigortalar Yüksek Sağlık Kurulu, işyeri hekimi olarak çalışan 4/a statüsündeki bir sigortalının yakalandığı yeni koronavirüs hastalığının yaptığı işin yürütüm koşulları yüzünden olduğuna ve ölümünün de mesleki covid-19 hastalığına bağlı olduğuna karar vermiştir.

Diğer taraftan yeni koronavirüse yakalanan sağlık çalışanlarının meslek hastalığına tutulduklarının kabulüne ilişkin kanun tekliflerinin TBMM’ne sunulduğu bilinmektedir. Belirtelim ki, olağanüstü zamanlarda olağanüstü yasal ve idari düzenlemelere başvurulması da mümkündür. 17 Kasım 2020 tarihli kanun teklifinde, 5510 sayılı Kanuna ilave edilecek bir geçici madde ile, 5510 sayılı Kanunun 14.maddesindeki şartların varlığına bakılmaksızın, 10/03/2020 tarihinden itibaren covid-19 salgını ile mücadele tedbirlerinin tamamen kaldırıldığı tarihe kadar yeni koronavirüse yakalanan sağlık çalışanlarının meslek hastalığına tutulduklarının kabul edilmesi önerilmiştir⁵².

19 Kasım 2020 tarihli kanun teklifinde ise Dünya Sağlık Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü’nün tavsiye kararları, bazı ülkelerde co-

⁴⁸ Seda ARSLAN DURMUŞ. “COVID-19’un İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bakımından Değerlendirilmesi”. İstanbul Hukuk Mecmuası. Sayı 78.2020. s.3693-393.

⁴⁹ Sami NARTER ve Cebirail ŞİMŞEK. “Sağlık Çalışanları İçin Covid-19 Hastalığı İş Kazası veya Meslek Hastalığı mıdır?”. Karatahta/ İş Yazıları Dergisi. Sayı 16.2020. s.139-170.

⁵⁰ Haluk Hadi SÜMER. “İşçinin İşyerinde Yakalandığı Covid-19 Hastalığı İş Kazası mıdır?”. Selçuk Hukuk Kongresi 2020 Özel Hukuk Tebliğleri Tam Metin Kitabı. Ankara. Aralık 2020.s.111-132.

⁵¹ Seda ARSLAN DURMUŞ. agm.s. 3693-393.

⁵² TBMM. (<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3199.pdf>). Erişim tarihi: 23 Kasım 2020.

vid-19'un sağlık çalışanları için meslek hastalığı olarak sayıldığı hususları dikkate alınarak, 5510 sayılı Kanuna ilave edilecek bir ek madde ile 15/05/2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere hastalığa yakalanan sağlık çalışanlarının 4/c statüsünde olmaları halinde 5510 sayılı Kanunun 47.maddesindeki şartlar aranmaksızın vazife malulü sayılmaları, 4/a ve 4/b kapsamında sigortalı olmaları halinde ise 5510 sayılı Kanunun 14.maddesindeki şartlar aranmaksızın meslek hastalığına yakalandıklarının kabul edilmesi, önerilmiştir⁵³.

Yeni koronavirüs (covid-19) bulaşıcı hastalığının kapsamındaki sigortalılar yönünden iş kazası veya meslek hastalığı sayılmasının önünde yasal bir engel bulunmamaktadır. 5510 sayılı Kanunun 13.maddesinde sayılan hal ve şartlarda meydana gelen ve sigortalıları bedence veya ruhça hemen ya da sonradan engelli hale uğratan yeni koronavirüs iş kazası sayılabilecektir. Benzer şekilde, 5510 sayılı Kanunun 14.maddesine uygun olarak kapsamdaki sigortalılar yönünden tespit edilen yeni koronavirüs (covid-19) hastalığı meslek hastalığı da sayılabilecektir. Yeni koronavirüsün Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği ekinde yer alan meslek hastalıkları listesinde yer almaması da buna engel olmayacaktır. Zira, koşulları var ise yeni koronavirüs Sosyal Sigortalar Yüksek Sağlık Kurulu Kararı ile veya yargı kararı ile meslek hastalığı sayılabilir. Esasen her iki durumda da sağlanan sosyal sigorta yardımları açısından bir fark bulunmamaktadır. Öte yandan özellikle sağlık çalışanları açısından meslek hastalığı sayılmasına yönelik kanun çalışmaları yapıldığı da görülmektedir.

Esasen yeni koronavirüs (covid-19) bulaşıcı hastalığının kapsamındaki sigortalılar yönünden iş kazası veya meslek hastalığı sayılmasının önün-

de idari bir engel de bulunmamaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumunun konuya ilişkin 2020/12 sayılı Genelgesinde, "...COVID-19 virüsünün bulaşıcı bir hastalık olduğu dikkate alındığında, söz konusu salgına maruz kalan ve sağlık hizmet sunucularına müracaat eden sigortalılara hastalık kapsamında provizyon alınması gerekmektedir." denilmesi, sağlık hizmet sunucularının provizyon işlemlerine yöneliktir. Genelgeden, "yeni koronavirüs iş kazası veya meslek hastalığı sayılmaz" diye bir sonuç çıkarılmaması gerekmektedir. Buradaki düzenleme sağlık hak sahipliğinin sağlık hizmet sunucularında tespitine yöneliktir. İşveren ya da sigortalının Kuruma iş kazası veya meslek hastalığı olarak bildirim yapmasına engel değildir. Nitekim, hak sahiplerinin Kuruma sonradan yaptıkları başvuru Sosyal Sigortalar Yüksek Sağlık Kurulunca değerlendirilerek sigortalının yakalandığı yeni koronavirüs hastalığının yaptığı işin yürütüm koşulları yüzünden olduğu ve ölümünün de mesleki covid-19 hastalığına bağlı olduğu kararlaştırılmıştır.

Kaldı ki, konu yargı kararlarıyla çözüme kavuşturulacak gibi görülmektedir. Benzer durumlarda yüksek yargının konuya bakışı ise sigortalıların lehine olmak üzere 5510 sayılı Kanunda aranan diğer koşullarında varlığı halinde bulaşıcı hastalıkları iş kazası sayma yönündedir. Örneğin, bulaşıcı bir hastalık olan domuz gribi bulaşıcı hastalığına işveren tarafından yürütülen bir iş dolayısıyla yakalandığı tespiti yapılan sigortalının uğradığı bu olay iş kazası sayılmıştır. Yeni koronavirüs hastalığı açısından da yüksek yargının benzer sonuçlara gidebileceği beklenebilir. Yeni koronavirüs (covid-19) hastalığının salgın bir hastalık olması, kuluçka süresinin 2-14 gün arasında olması, hastalığın 5510 sayılı Kanundaki hal ve şartlarda mı bulaştığı yoksa bu şartlar dışında, sigortalının aile veya sosyal çevresinden

⁵³ TBMM. (<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3204.pdf>). Erişim tarihi.23 Kasım 2020.

mi bulaştığı hususlarının tespitinde bu aşamada teknik zorlukların olması, iş kazası veya meslek hastalığı sayılmasına engel değildir.

SONUÇ

Çalışmamızda yeni koronavirüs (covid-19) bulaşıcı hastalığına kapsamındaki sigortalıların yakalanması durumunda bu olayın iş kazası sayılıp sayılamayacağı üzerinde durulmuştur. Ortaya konulduğu üzere, kapsamdaki sigortalıların 5510 sayılı Kanunun 13 ve 14.maddelerinde belirtilen hal ve şartlarda yakalandıkları yeni koronavirüs hastalığı iş kazası veya meslek hastalığı sayılabilir.

Sosyal Güvenlik Kurumunun yeni koronavirüs hastalığına maruz kalanlar için sağlık hizmet sunucularından hastalık kapsamında provizyon alınmasını istemesi, Kurumun bu hastalığı koşulları olsa bile iş kazası veya meslek hastalığı saymayacağı anlamına gelmemektedir. Kurumun bu yaklaşımı, henüz inceleme ve soruşturulması yapılmamış yani iş kazası ya da meslek hastalığı olup olmadığına karar verilmemiş yeni koronavirüs vakalarını sağlık hizmet sunucularının “beyana dayalı” ve yetkisiz olarak iş kazası ya da meslek hastalığı kapsamında provizyon kaydı oluşturarak daha başlangıçta yersiz tartışmaları engellemeye dönüktür.

Belirtelim ki, işyeri hekimi olarak 4/a statüsünde çalışan bir sigortalının yakalandığı covid-19 hastalığına bağlı olarak ölümü sonucunda, hak sahiplerinin Kuruma sonradan yaptıkları başvuru Sosyal Sigortalar Yüksek Sağlık Kuruluna değerlendirilerek sigortalının yakalandığı yeni koronavirüs hastalığının yaptığı işin yürütüm şartları yüzünden olduğu ve ölümünün de mesleki covid-19 hastalığına bağlı olduğu kararlaştırılmıştır.

Öte yandan Kurumun sağlık hak sahipliğine yönelik sağlık hizmet sunucuları tarafından hastalık kapsamında provizyon alınması yaklaşımı ilgilerin yargıya başvurmasına engel olmadığı

gibi yargı organlarının kararları idareyi de bağlayacaktır. Benzer bulaşıcı hastalıklarda yüksek yargının tutumu, örneğin koşulları var ise domuz gribi hastalığını iş kazası saymak yönündedir. Konunun önümüzdeki dönemde yargı kararları ile açıklığa kavuşması beklenebilir.

Özellikle sağlık çalışanları açısından yeni koronavirüsün meslek hastalığı sayılması yönünde TBMM Başkanlığına sunulmuş kanun teklifleri de bulunmaktadır. Bu tekliflerin yasalaşması sorunun çözüme kavuşturulmasında önemli bir adım olabilecektir. Bununla bağlantılı olarak ister kanun teklifleri yasalaşsın isterse yasalaşmasın idari bir karar ile yeni koronavirüs (covid-19) meslek hastalıkları listesine de dahil edilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKIN, L.(2020).“Covid-19’un İş İlişkilerine Olası Etkileri”. Çimento İşveren, Sayı 3.
- ARSLAN DURMUŞ, S.(2020). “COVID-19’un İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bakımından Değerlendirilmesi”. İstanbul Hukuk Mecmuası. Sayı 78.
- KARAAHMETOĞLU A.(2020). “Sosyal Güvenlik Hukuku Açısından İş Kazası Sayılan Haller”, İş ve Hayat. Sayı 12.
- AYAZEN, G.(2020). “Sosyal Devletin Dünü, Bugünü ve Geleceği:Covid-19 Krizi Bağlamında Bir Değerlendirme”. Sosyal Güvenlik Dünyası, Sayı 98.
- BİLGİLİ, Ö.(2019). “Bağımsız Çalışan Sigortalılar Açısından İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası Uygulaması”. içinde, Rukan Kutlu KURLU ve Gökhan DUMAN.(Editörler). Ekonomi ve Siyaset Üzerine Yazılar. Ekin Yayınevi, Bursa.
- ÇENBERCİ, M.(1985). *Sosyal Sigortalar Kanunu Şerhi*. Olgaç Matbaası. Ankara.
- ÇSGB.(2011).*Meslek Hastalıkları Rehberi*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. Ankara.

- Ege Üniversitesi. *Covid-19 İçin İşyeri Hazırlama Rehberi*. (https://med.ege.edu.tr/files/med/icerik/covid-19_icin_isyeri_hazirlama_rehberi.pdf). Erişim tarihi:04 Kasım 2020.
- GÜVENCİN, A. ve MİL, H.İ.(2016). “İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasının Meslek Hastalığı Boyutunun Analizi”. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 27/3.
- GÜZEL A., OKUR A.R., CANIKLIOĞLU N.(2020).*Sosyal Güvenlik Hukuku*. Yenilenmiş 18.Bası, Beta Yayınları, İstanbul.
- MERTTİR, R. *İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasından Sağlanan Parasal Haklar*. (<https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=20485&arananKey=i%C5%9F%20kazas%C4%B1%20ve%20meslek%20hastal%C4%B1%C4%9F%C4%B1>). Erişim tarihi:01 Kasım 2020.
- NARTER, S.ve ŞİMŞEK, C.(2020). “Sağlık Çalışanları İçin Covid-19 Hastalığı İş Kazası veya Meslek Hastalığı mıdır?”. Karatahta/İş Yazıları Dergisi. Sayı 16.
- OĞUZ, Ö. (2018). *İş Kazası ve Meslek Hastalığında Sigortalıya Sağlanan Yardımlar*. Emek ve Toplum. Sayı 18.
- Sağlık Bakanlığı.*Covid-19 Nedir?*. (<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>). Erişim tarihi:04 Kasım 2020.
- SSK. (1992).*Ulusal/Uluslararası Çalışma-Sosyal Güvenlik-Hukuk-Ekonomi Değişimleri Sözlüğü*, Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü. Ankara.
- SÖZER, A.N. (2016). “*Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri Ve Türleri Açısından Yargıtay’ın 2014 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi*”. Yargıtayın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2014. İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Derneği.
- SÖZER, A.S. (2019). *Türk Sosyal Sigortalar Hukuku*, Güncellenmiş 4.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- SÜMER, H.H. (2020). “*İşçinin İşyerinde Yakalandığı Covid-19 Hastalığı İş Kazası mıdır?*”. Selçuk Hukuk Kongresi 2020 Özel Hukuk Tebliğleri Tam Metin Kitabı. Ankara.
- ŞAHİN EMİR, A. (2020). *İşçinin Yakalandığı Bulaşıcı Hastalığın 5510 Sayılı Kanun Anlamında İş Kazası Olup Olmadığının Değerlendirilmesi-Domuz Gribi (H1N1) ve Koronavirüs (Covid-19) Özelinde Bir Değerlendirme*-. Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi. Sayı 66.
- ŞAKAR, M. (2017). *Sosyal Sigortalar Uygulaması*. Yenilenmiş 12.Baskı. Beta Yayınları. İstanbul.
- ŞİMŞEK, N. *İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası*. (<https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=27871&arananKey=i%C5%9F%20kazas%C4%B1%20ve%20meslek%20hastal%C4%B1%C4%9F%C4%B1>). Erişim tarihi:01 Kasım 2020.
- TUNCAY, A.C. ve EKMEKÇİ, Ö.(2019).*Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*. Yenilenmiş 20.Baskı. Beta Yayınları. İstanbul.
- TBMM. (<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3199.pdf>). Erişim tarihi:23 Kasım 2020.
- TBMM. (<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3204.pdf>). Erişim: 23 Kasım 2020.
- ÜVEDİ, S. “*İş Kazası ve Meslek Hastalığı Hangi Sigortalılar İçin Uygulanır*”. (<https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=27810&arananKey=i%C5%9F%20kazas%C4%B1%20ve%20meslek%20hastal%C4%B1%C4%9F%C4%B1>). Erişim tarihi:01 Kasım 2020.
- YILMAZ, A. (2017). “*Sosyal Güvenlik Hukukunda İş Kazası Kavramı: Kıta Avrupası Ve Anglosakson Hukuk İstemlerinden Birer Örnek İle Türk Hukuku Karşılaştırması*”. Sosyal Güvence Dergisi. Sayı 11.

- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi:10 Eylül 2020.
- 6331 sayılı İş sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr).Erişim tarihi:10 Eylül 2020.
- 2011/50 sayılı SGK Genelgesi. (www.sgk.gov.tr). Erişim tarihi:13 Eylül 2020.
- 2016/21 sayılı SGK Genelgesi. (www.sgk.gov.tr). Erişim tarihi:12 Eylül 2020.
- 2020/12 sayılı SGK Genelgesi. (www.sgk.gov.tr). Erişim tarihi:13 Eylül 2020.
- Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi:15 Eylül 2020.
- Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği(SSİY). (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi:15 Eylül 2020.
- Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliği. (www.mevzuat.gov.tr).Erişim tarihi:01 Kasım 2020.